

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

11. Sayı

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi - ERZURUM 1993

SAHİBİ :
Fakülte Dekanı
Prof. Dr. Emrullah YÜKSEL

Yayın Komisyonu :
Prof. Dr. Emrullah YÜKSEL (Başkan)
Prof. Dr. Sadık KILIÇ
Doç. Dr. Osman TÜRER

(Makalelerle ilgili her türlü mes'uliyet yazarlarına aittir)

İÇİNDEKİLER

Öğ.Gör.Yahya DAYANIR'ın ardından	1
Erzurum'lu İbrahim Hakkı (1703-1780)'da Dini ve Pozitif İlimler Birbirini Tamamlar	1
Prof.Dr. Emrullah YÜKSEL	
Eş'âriler ile Mâtüridîler Arasındaki Görüş Ayrılıkları	8
Prof.Dr. Emrullah YÜKSEL	
İmâmîyye Şi'asında İnanç Esasları	18
Prof.Dr. Emrullah YÜKSEL	
Resulullah'ta "Muhataba Göre" ve "Tedric" Prensipleri	37
Prof.Dr. İbrahim CANAN	
Kur'an-ı Kerim'de Meseller (Emsâlû'l-Kur'an)	74
Doç.Dr. Veli ULUTÜRK	
es-Semin ve Gaibu'l-Kur'an'ındaki Metodu	111
Doç.Dr. Şükrü ARSLAN	
Şihabuddin es-Sıvasî ve Uyunu't-Tefâsîr'indeki Metodu	122
Doç.Dr. Şükrü ARSLAN	
Kur'an-ı Kerim'e Göre İnsanın Değeri ve Üstünlüğü	136
Doç.Dr. H.Avni ÇELİK	
Hârûnü'r-Reşîd'in Saray Şairlerinden El-'Abbas İbnü'l Ahnef	170
Doç.Dr. Süleyman TÛLÛCÛ	
Câhız'ın Türkler'le İlgili Önemli Bir Eseri	176
Doç.Dr. Süleyman TÛLÛCÛ	
Seyyidlerle İlgisi Açısından Ahzab Suresi Otuzüçüncü Âyeti ve Tarihi Tesirleri	183
Doç.Dr. Murat SARICIK	
Orta Asya'da Tarikatlar	211
Doç.Dr. Osman TÛRER	
Kuzey Kafkasya'da Tarikatlar	226
Doç.Dr. Osman TÛRER	

Sofuzâde M. Tevfik Efendi'nin Bilinmeyen On Muhammesi ve Altı Tahmisi	243
Doç. Dr. Abdülkerim ABDULKADİROĞLU	
Belâgat İliminin Gelişmesine Müessir Olan Kaynaklar	268
Yrd. Doç. Dr. Nasrullah HACİMÜFTÜOĞLU	
İslâm ve Türk Boçlar Hukukunda İkraah	299
Yrd. Doç. Dr. Hakkı AYDIN	
Şiirle İstîşhad ve İstîşhad Açısından Medarık	326
Yrd. Doç. Dr. Ali EROĞLU	
Edebî Yönden Hadis-i Nebevî	359
Yrd. Doç. Dr. İbrahim BAYRAKTAR	
İsmail Hakkı İzmirli'de Felsefe, İlim ve Mantık Anlayışı	415
Yrd. Doç. Dr. Vahdettin BAŞÇI	
Kıraât Tedrisinde Rumuzât	425
Yrd. Doç. Dr. Necati TETİK	
Eski Türkçe'de Kullanılan Sanatkar Terimleri	432
Dr. Mehmet ÖZKARCI	
Na't-ı Mevlânâ	452
Uz. Osman KAVALCI	
Kur'an'ın Ezberlenip Unutulması	459
Uz. Zeki YILDIRIM	
Filozof İbn Sinâ ve Modern Norolojik Bilimler	468
Arş. Gör. İbrahim Hakkı AYDIN	
Kitap Tanıtma	474
Doç. Dr. Süleyman TÛLÛCÛ	
Kitap Tanıtma	485
Doç. Dr. Süleyman TÛLÛCÛ	

ÖĞR. GÖR. YAHYA DAYANIR'IN ARDINDAN

1984-1992 Yılları arasında Fakültemizde Öğr. Görevlisi olarak çalışmış olan arkadaşımız YAHYA DAYANIR'I 30 Ocak 1992 günü, memleketinde hasta yatmakta olan babasını ziyarete giderken geçirdiği elim bir trafik kazasında kaybetmiş bulunuyoruz. Dergimiz YAYIN KOMİSYONU adına kıymetli arkadaşımıza Allah'tan rahmet ve başta ailesi olmak üzere bütün sevdiklerine başsağlığı diliyoruz.

Aşağıda rahmetli arkadaşımızın kendi şahsî dosyasından çıkarılmış "Özgeçmiş" i ile vefatı üzerine arkadaşlarımızdan Öğr.Gör. Mustafa KÖK'ün yazdığı ve bir dergide (MİNA, Şubat 1992 Sayı : 25) çıkan yazıyı bulacaksınız. Aziz hatırasına ithafen yayınlıyor ve bütün sevenleri gibi biz de ruhu şâd olsun diyoruz !...

Yayın Komisyonu

YAHYA DAYANIR'IN ÖZGEÇMİŞİ

Yahya Dayanır 1949 Nizip (Gaziantep) doğumludur. İlkokulu kendi kasabası olan Mızır'da (1962), Orta Okul'u Nizip Ali Alkan Orta Okulu'nda (1965) bitirdikten sonra 1968 yılında da Gaziantep Lisesi'nden mezun oldu. Aynı yıl kaydolduğu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü ise 1973 yılında başarıyla bitirdi. Esas branşı Felsefe Tarihi olmak üzere bu fakültede ayrıca "Sistemik Felsefe, Genel Sosyoloji, Tecrübi Sosyoloji, Psikoloji Tarihi, Genel Psikoloji, Tecrübi Psikoloji, Sosyal Psikoloji ve Pedagoji Eğitimi" dallarında öğretim görmüş ve bütün bu sertifikaları başarıyla tamamlamıştır. Mezuniyet tezi İslâm filozofu İbn Haldun hakkındadır.

Lisans eğitimini tamamladıktan sonra 14 Ocak 1974 tarihinden itibaren önce İslâhiye (Gaziantep), sonra da aynı ilin Oğuzeli liselerinde Felsefe - Psikoloji öğretmenliği görevlerinde bulundu. 1977-1978 Öğretim

Yılı'nda Gaziantep Eğitim Enstitüsü'nde " Meslek Dersleri " Öğretim elemanı olarak görevlendirildi. Burada "Genel Eğitim", "Eğitim Psikolojisi" ve "Eğitim Sosyolojisi" alanında çalışmalar yaptı. Eğitim Enstitüsü'nden ayrıldıktan sonra Kilis ve Araban Liseleri ile Gaziantep Devrim Lisesi'nde çalıştı. Daha sonra 1984 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne intisap etti.

İslâm Medeniyeti ve Sosyal Bilimler Bölümü'nde özellikle eğitim bilimleri alanında çalışmalar yapıp bu konulardaki çeşitli derslere girmiş olan Yahya Dayanır'ın "Ölçme ve Değerlendirme" ile "Rehberlik" konularında ders notları bulunmaktadır. Son zamanlarda "Eğitime Giriş" konusunda bir çalışma yapmakta idi.

30 Ocak 1992 günü aramızdan ayrılan Yahya Dayanır evli ve beş çocuk babası idi.

YAHYA DAYANIR'IN ARDINDAN

Öğr.Gör.Mustafa KÖK

Her ölümün ardından yazmak zordur, hele de ölüm olayı taze ise ... Çünkü, hakkında yazmak istediğimiz "mevta", diri hâliyle, çoğu zaman canlı, hayat dolu bakışlarıyla karşınıza geçip oturmuş da sizin yazıp çizme gayretinizi istihza ile seyrediyor gibidir. Sanki, "Ne uğraşıyorsun, ben yaşıyorum; bak işte buradayım; beni bir anda nasıl yok farzedersiniz ? Hadî gene sohbet edelim; geçmişten geleceğe uzanıp konuşalım, dertleşelim; hadî söyle, ne var ne yok bakalım ? " der gibidir. O zorladıkça siz kaçır gibisiniz; onun hayali gerçeğe çıkmak istedikçe, siz üzerini örtmek istersiniz. Kabre konulduğunu görmüşseniz hep o anı yaşarsınız; bir takım insanlar telâşla hem görünür bir telâş ve aceleyle kabrin üzerine toprakları itmekte, kara toprak ise usul usul,, kendini iteleyenin telâşına aldırış etmeden mevtanın etrafını sarmakta, "bırakın, o benim işim ! " dercesine gayet soğukkanlı bir şekilde hedefe doğru akmaktadır. Tâki, bir tümsek oluşup, "yeter artık" sesi elleri kürekli insanlara ulaşincaya kadar... Artık iş bitmiş, netice hâsıl olmuş, sizin sevdiğiniz, sizin tanıdığımız, sizin hallesip

dilleştığınız insan ne kadar güzel, ne kadar nazlı, ne kadar fâzıl, ne kadar bilgi, ne kadar âlim olsa da, sizin değil artık !... Eğer inanıyorsanız o, Sahipler Sahibi'nindir bundan böyle !.. Gözleri nemli sevdikleri biraz daha oyalanmak, orada kalmak isterler âdeta... Sanki o kadar sevip bağlandıkları kişiyi yalnız bırakıp gitmek istemezler. Ama birileri gelip kollarına girer, şefkatle, merhametle uyarır; acılarına iştirak eder ve gönüllü gönülsüz alıp uzaklaştırırlar oradan. Yavaş yavaş anlamaya başlarlar ki, Hakk hükümünü icra etmiş, duadan gayri yapacak bir şey kalmamıştır artık. Yalnız bıraktığınız hissine kapıldığınız insan, BÜYÜK YALNIZ'a emanet edilmiş ve aslında yalnız kalan sizsiniz ! Çünkü o kendini bir anda ruhlar ordusunun dergâhında bulur; yeni ve ebedî bir hayatın deryasına dalar, mutlak tyının, mutlak güzelin, mutlak doğrunun yaşandığı bir dünyaya adım atmıştır. Bütün yalanlar, bütün yanlışlar, bütün eksik ve aksaklıklar, bütün çirkinlikler iğreti birer dekor kırıntıları gibi geride kalmıştır. Yarını olmayan zamanda, eğer lâyıksanız, eğer hayırla yâdediliyorsanız, eğer heybenizde deste güller götürmüşseniz bu gidiş düğün gidişidir; bu gidiş bitmez gün gidişidir; zahiri ömrün bitişi, fakat ebedî ömrün gülüşüdür. Siz hâlâ hesap yapın: şu da olsaydı, bu da gerçekleşseydi, ah keşki şu işi de bitirseydim... deyin, o bütün ızâfilikleri bir anda aşmış, bütün basit ölçüleri geride bırakmış, "Benden bu kadar; bundan sonrası sizin ! Hiç ağlayıp sızlamayın! Hem sonra siz bana, benim mukadderatıma mı, yoksa kendi müstakbel mukadderatınıza mı ağlıyorsunuz? Oysa hepimiz biriz ve aynı gerçek çizgisinde eşitiz. Hiç kimsenin kimseye bir nebze imtiyazı yoktur. "Her canlı ölümü tadacaktır !" Tam ve mutlak bir eşitlik içinde... Şekli, yeri ve zamanı ne kadar farklı olursa olsun, hepsinden aynı can, aynı ruh, aynı nefes uçup gidecektir... Falancanın gidişi erken mi oldu, filanca çok mu gençti, şu insandan bir aile, bir millet, hatta bütün insanlık mı yararlanıyor ve daha da yararlanacaktı ? Bütün bunlar sizin iğreti ve ızâfi hesaplarınız... Ben gidişimden memnunum; kalanlar da bırakınız şimdilik kalışlarından memnun olsunlar; ama o mukadder ipi yarın onlar da göğüsleyecekler. Şimdilik herkes kendi yoluna, fakat yarın herkes benim yoluma, hayır hayır hâşâ; O'nun yoluna !.. "Âmennâ !..." deyip tasdik etmekten başka yapacak bir şeyiniz yoktur. Ebediyet duygusu sizi de sarar ve siz, sevdiğiniz kişinin iyiliklerini anmakta teselli ararsınız.

Her sevdiğimiz insanı kaybedişimizin arkasından olduğu gibi Yahya Dayanır arkadaşımızın ardından da yukarıdakine benzer çelişkili duyguları yaşamaktayız. Bir yandan, onu hâlâ yaşıyorcasına etrafımızda görüyoruz, öbür yandan, gerçeği görüp hatıralar âlemine gönderiyoruz. Ama çoğu zaman o bizi kendi dünyasına çekiyor ve hepimizi mukadder "son'a hazırlıyor âdeta... Bu yönüyle ölümün mürebbi, eğitici ve uyarıcı yüzünü görüyoruz. Bastıklar içerisindeki hayatımıza dönüp bakıyoruz ve diyoruz ki, "Vazgeçilmez sonumuzu göre göre bak şu uğraştığımız şeylere!... Üç günlük dünya, değer mi bütün bu yaptıklarımıza... Filancaya dargınlık, falancaya kızgınlık, kaprisler, ihtiraslar... Yazıklar olsun bize!..." Keşki ölümden hep böyle iyi dersler alarak yaşayabilsek !.. Geride kalanlar ölenin ideallerini paylaşırsa; başarmağa vakit bulamadığı hayırlı işlerini, vazifelerini gerçekleştirmeye çalışsa; ümidlerini, gayelerini kuvveden file çıkarsa ! Ölüm o zaman eğitici olur...

Yahya Dayanır arkadaşımız, yönelişleri, ümid ve arzuları, idealleri ile örnek bir insandı. Hepimize paylaşacağımız, gerçekleştirmeye çalışacağımız kudsî değerler bıraktı. Oğuz'un Baday Boyu'nun Barak aşiretine mensup olmanın, hâlis Türkmen ağası ve samimi müslüman olmanın vekarıyla, mertliğiyle, cömertliğiyle yaşadı ve bizlere göre erken, ama ilâhî takdire göre tam vakti ve zamanında ebediyete geçüp gitti.

Rahat uyu arkadaşım, ruhun şâd, mekânın cennet olsun!..